

Wyrok z dnia 28 marca 2000 r.

II UKN 386/99

Czynności polegające na przemieszczaniu i układaniu w stosy drewna, przy pomocy własnego środka transportu, bez nadzoru ze strony zamawiającego i bez wymagania osobistego świadczenia pracy, nie mają charakteru czynności przynoszących konkretny, indywidualny rezultat materialny i są realizowane w ramach starannego działania, a więc w ramach umowy zlecenia (art. 734 i następane KC), a nie umowy o dzieło (art. 627 KC).

Przewodniczący SSN Beata Gudowska, Sędziowie SN: Krystyna Bednarczyk, Jerzy Kuźniar (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 28 marca 2000 r. sprawy z wniosku Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe – Nadleśnictwo Z. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w O. o składki ubezpieczeniowe, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 4 lutego 1999 r. [...]

1. o d d a l i ł kasację,
2. zasądził od wnioskodawcy Państwowego Gospodarstwa Leśnego-Lasy Państwowe – Nadleśnictwo Z. na rzecz organu rentowego – Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w O. kwotę 2250 zł (dwa tysiące dwieście pięćdziesiąt) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 4 lutego 1999 r. [...] Sąd Apelacyjny we Wrocławiu oddalił apelację Państwowego Gospodarstwa Leśnego, Lasy Państwowe – Nadleśnictwo Z. od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Opolu z dnia 8 października 1998 r. [...], oddalającego odwołanie tegoż Gospodarstwa od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w O. wymierzającej składki na ubezpieczenie społeczne za okres od marca 1995 r. do grudnia 1996 r.

W ocenie Sądu drugiej instancji, trafnie przyjęto, że umowy zawierane przez Gospodarstwo, a dotyczące zrywki drewna, miały charakter umów zlecenia (umów o świadczenie usług), nie zaś umów o dzieło, co uzasadnia wymierzenie właściwych składek na ubezpieczenie społeczne. Podstawa wymiaru składek – według Sądu – również została określona prawidłowo, bowiem w pojęciu dochodu, o którym mowa w § 22 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (jednolity tekst: Dz.U. z 1993 r. Nr 68 poz. 330 ze zm.), mieszczą się także koszty uzyskania przychodu „w rozumieniu prawa podatkowego”.

Powyższy wyrok zaskarżyło kasacją Nadleśnictwo Z. – statio fisc Skarbu Państwa – i zarzucając naruszenie prawa materialnego „przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie przepisów kodeksu cywilnego dot. umów zlecenia i umów o dzieło” oraz naruszenie przepisów postępowania „przez odmowę przeprowadzenia zawnioskowanego przez wnoszącego kasację dowodu z opinii biegłego”, wniosło o uchylenie „zaskarżonych wyroków i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Opolu” lub też o ich zmianę i wydanie orzeczenia co do istoty sprawy. W uzasadnieniu kasacji skarżący odniósł się do charakterystyki umów o dzieło – art. 627 KC – przeprowadzonej przez Sąd Apelacyjny (w zestawieniu z charakterystyką umów zlecenia), wskazując, że umowy zawierane z rolnikami podlegającymi ubezpieczeniu rolniczemu przez Nadleśnictwo w przedmiocie zrywki i wywozu drewna z lasu, były umowami o dzieło, nie zaś umowami zlecenia.

W odpowiedzi na kasację, organ rentowy wniósł o jej odrzucenie jako niedopuszczalnej (przedmiotem sprawy było ustalenie prawidłowości określenia podstawy wymiaru składek) – art. 393 pkt 5 KPC – lub oddalenie, jako pozbawionej usprawiedliwionej podstawy.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Na wstępie należy zauważyć, że zgodnie z art. 393 § 1 pkt 5 KPC kasacja jest przedmiotowo wyłączona w sprawach o określenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, pojęcie to zaś nie budzi wątpliwości prawnych na tle przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r., określającego między innymi, wysokość i podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pra-

owników, a także osób wykonujących prace na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, wskazując szczegółowo jakie dochody nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, a także stanowi taką podstawę w przypadku osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia.

W sprawie, której przedmiotem jest określenie podstawy wymiaru składek (zbadanie jakie dochody wpływają na wysokość składki) – kasacja nie przysługuje. Nie oznacza to jednak wyłączenia kasacji w sprawach, których przedmiotem jest objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego odpowiedniego rodzaju. Jeżeli przedmiotem sprawy jest kwalifikacja prawna wykonywanych czynności (ocena czy czynności te wykonywane są na podstawie umowy zlecenia, umowy o pracę, czy umowy o dzieło), czego pochodną jest ustalenie obowiązku uiszczenia odpowiednich składek ubezpieczeniowych, kasacja jest przedmiotowo dopuszczalna (tak też w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 6 lipca 1999 r., II UZ 69/99 jeszcze niepublikowanym). Z tych przyczyn wniosek o odrzucenie kasacji zawarty w odpowiedzi organu rentowego na ten środek prawny nie jest uzasadniony.

Przechodząc do kasacji, również wstępnie trzeba wskazać, że Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach kasacji (art. 393¹¹ KPC), jest więc związany wskazanymi podstawami i kierunkiem wniosków. W sytuacji więc gdy kasacja nie zarzuca naruszenia przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (art. 393¹ pkt 2 KPC), lub też gdy zarzut taki jest nieuzasadniony, Sąd Najwyższy jest związany stanem faktycznym stanowiącym podstawę wydania zaskarżonego wyroku (art. 393¹⁵ KPC).

W rozpoznawanej sprawie jedyną podstawą kasacji, poddającą się ocenie, jest zarzucane naruszenie prawa materialnego – art. 627 KC, poprzez przypisanie czynnościom polegającym na zrywce drewna, cech umowy zlecenia (umowy o świadczenie usług), nie zaś umowy o dzieło. Pozostałe przepisy przytoczone w uzasadnieniu kasacji, miały wspierać zarzut niewłaściwego zastosowania tego przepisu (art. 637, 638 KC). Kasacja nie zawiera natomiast sprecyzowanego zarzutu naruszenia przepisów prawa procesowego, co oznacza, że wiążący jest stan faktyczny stanowiący podstawę wydania zaskarżonego wyroku. Te ustalenia faktyczne, to określenie przez Sąd sposobu wykonywania zadań przy dokończeniu zrywki drewna, jego przemieszczaniu do oznakowanych miejsc i układaniu w pryzmy, przy posługiwaniu się własnymi środkami transportu, bez nadzoru ze strony Nadleśnictwa (brak list

obecności), nie określenie przez zamawiającego sposobu wykonywania pracy i bez wymagania osobistego świadczenia przez zrywkarza. Przytoczone cechy dały podstawę do kwalifikowania zawartych ustnie umów jako umów zlecenia, nie zaś umów o dzieło.

Według art. 627 KC przez umowę o dzieło przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonania oznaczonego dzieła, a zamawiający do zapłaty wynagrodzenia. Wobec tej definicji trafnie Sąd wskazał, że dzieło może mieć charakter materialny lub niematerialny, musi mieć indywidualny charakter i odpowiadać osobistym potrzebom zamawiającego. Umowa taka jest bez wątpienia umową rezultatu, co odróżnia ją od umowy zlecenia (art. 734 i następane KC) oraz od umowy o świadczenie usług (art. 750 KC). Czynności polegające na przemieszczaniu i układaniu w stosy drewna nie miały charakteru czynności przynoszących konkretny materialny rezultat, podlegający ocenie i ewentualnej odpowiedzialności za wady (art. 637 KC – uprawnienia z tytułu rękojmi), były one w istocie realizowane w ramach umów starannego działania, mających charakter umów zlecenia (umów o świadczenie usług). Rodziło to obowiązek ubezpieczenia społecznego na podstawie ustawy z dnia 19 grudnia 1975 r. o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia (jednolity tekst: Dz.U. z 1995 r. Nr 65, Nr 65, poz. 339 ze zm.), co trafnie przyjął Sąd Apelacyjny.

Z tych wszystkich względów, gdy wskazana podstawa kasacji nie została wykazana, należało orzec o jej oddaleniu po myśli art. 393¹² KPC. O kosztach orzeczono po myśli art. 98 KPC uwzględniając taryfowe wynagrodzenie pełnomocnika strony pozwanej (radcy prawnego).

=====